

Hoogervorst

Mevrouw **Tonkens** (GroenLinks): Volgens mij zegt u nu twee dingen die elkaar tegenspreken. Enerzijds zegt u dat er geen probleem is. Dat is volgens mij wel zo, want asielzoekers komen vaak alleen maar bij de intake en daarna niet meer. Zij komen dan terug via de crisisdienst of via justitie. In de tussentijd is er dus iets misgegaan; dat zou u toch moeten erkennen. Anderzijds zegt u dat u al weet dat er een probleem is, maar dat u er niets aan gaat doen.

Minister **Hoogervorst**: U luistert gewoon niet naar wat ik zeg! Ik heb gezegd dat het verschijnsel dat men minder gebruikmaakt van de GGZ, niet alleen wordt veroorzaakt doordat er een probleem is. In allochtone gemeenschappen worden problemen nog op een wat gezondere manier opgelost, dan in de Nederlandse samenleving. Ik erken wel dat er problemen zijn die specifiek zijn voor allochtone groeperingen. Daarom heeft de regering geld ter beschikking gesteld voor onderzoek. Er wordt aandacht aan besteed, ook spontaan vanuit de GGZ. Mijn hele beleid is erop gericht om het veld die verantwoordelijkheid meer te laten nemen. Ik heb geprobeerd het probleem wat te nuanceren, maar ik erken het nog steeds. Er zijn middelen beschikbaar, maar ik vind het niet nodig om er de zoveelste allochtonenmonitor op te zetten. Laten wij daar een keer mee ophouden!

De beraadslaging wordt gesloten.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 24 juni 2004 over de **invoer van het Georganiseerde gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB) in Nederland**.

De heer **Waalkens** (PvdA): Voorzitter. Wij hebben vorige week gesproken over het vormgeven van de afspraken over de hervorming van het landbouwbeleid. Ook voor het Nederlandse beleid is het van belang dat wij helderheid krijgen over de vormgeving van die afspraken. Voor de PvdA-fractie is het een aangelegen punt dat wij helderheid krijgen over de volgende stappen die het kabinet gaat zetten. Op dat punt dien ik daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in het kader van de landbouwhervormingen ontkoppeling van directe inkomenssteun voor boeren zal moeten worden doorgevoerd;

overwegende dat een helder stappenplan noodzakelijk is om de effecten van inkomenshervorming geleidelijk en eerlijk te laten verlopen;

overwegende dat steun op basis van historische referenties op termijn niet meer te rechtvaardigen is en binnen enkele jaren zal moeten worden losgelaten;

overwegende dat nationale voortzetting van bedrijfstoelagen op basis van historische referenties tot enorme bureaucratische en financiële lasten voor de Nederlandse overheid en boer zal leiden;

overwegende dat onze buurlanden, die tevens onze belangrijkste handelspartners zijn, reeds op korte termijn overstappen op een dynamisch combinatiemodel van regionale hectaretoelagen en bedrijfssteun op basis van duurzaamheidscriteria;

overwegende dat Nederland met een model op basis van historische rechten voor zichzelf een negatief en ongelijk speelveld met zijn concurrenten creëert;

verzoekt de regering, zo spoedig mogelijk een concreet stappenplan te formuleren waarin een dynamisch combinatiemodel van regionale hectaretoelagen en bedrijfssteun op basis van duurzaamheidscriteria op korte termijn wordt geïmplementeerd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Waalkens. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 15 (28625).

De heer **Waalkens** (PvdA): Op een ander aangelegen punt voor onze fractie, maar ook voor die van

GroenLinks en de SP, heb ik nog een volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er een groot prijsverschil bestaat tussen biologische en gangbare producten;

overwegende dat de consumptie van biologische producten gestimuleerd wordt door dit prijsverschil te verkleinen;

overwegende dat verkleining van dit prijsverschil mogelijk is door middel van maatregelen die de kostprijs van biologische producten verlagen;

verzoekt de regering, het invoeren van hectaretoelagen voor biologische producenten op te nemen in het beleidskader Biologische landbouw,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Waalkens, Vos en Van Velzen. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 16 (28625).

Minister **Veerman**: Voorzitter. De eerste motie heeft betrekking op het dynamisch-hybride systeem. Ik ben het op zichzelf met de heer Waalkens eens dat door de ontkoppeling van de directe inkomenssteun, zoals nu wordt doorgevoerd, de basis van historische rechten op termijn ter discussie kan komen. Waarschijnlijk zal dit ook om allerlei redenen gebeuren. De strekking van de motie gaat mij echter te ver. Bovendien gaat de motie ervan uit dat de zekerheid al bestaat dat de bedrijfstoelagen zullen verdwijnen op basis van historische referenties. Ik ben bezig met het inventariseren van de consequenties van een mogelijk ander systeem, waarbij een van de overwegingen bijvoorbeeld is, dat het bij het gaan naar een systeem zoals de heer Waalkens dat voor ogen staat, niet ondenkbaar is dat er grote verschuivingen in inkomensrechten tussen delen van Nederland zullen optreden, waarbij met name het noordoosten zou lijden en het

De heer Veerman, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

© M. Sablerolle ± Gouda

zuidwesten zou winnen. Dat kan ongetwijfeld niet de bedoeling van de motie van de heer Waalkens zijn, gezien zijn achtergrond. Ik zou toch eerst die zaken goed in kaart willen brengen. Daar waar hij aandringt op duidelijkheid over de mogelijkheden en over de stappen die wij willen zetten, kan ik met de motie meegaan. In feite zijn wij dit aan het doen, dus in die zin is de motie overbodig. De stelligheid waarmee in de motie wordt gerept over het afschaffen van het systeem, gaat mij te ver. De heer Waalkens mag het wat mij betreft zeggen. Wij zijn bezig met het onderzoeken van die dingen die de heer Waalkens graag in de komende maanden op het netvlies wil hebben. Wij zullen daarover natuurlijk nader debatteren met de Kamer, in het najaar. De stelligheid van de motie op een aantal punten gaat mij te ver. Zo ver ben ik niet en ik denk niet dat er enige reden is om dit nu al vast te stellen. De heer Waalkens mag het wat mij betreft dus zeggen. Als hij zegt: In het najaar verschijnt er een nota over wat er de komende tijd wordt gedaan, en vervolgens gaan wij nader met elkaar debatteren over de vraag hoe dit systeem uitwerkt als wij het zouden veranderen, waarbij ook wordt gekeken naar wat andere landen doen en op welke wijze en om welke redenen wij dat in Nederland zouden kunnen implementeren, dan zeg ik: dat onder-

steunt mijn beleid. Maar als de heer Waalkens zegt: neen, de motie is zoals die is, dan ontraad ik aanneming daarvan. De heer Waalkens mag het dus zeggen.

De heer **Atsma** (CDA): Is de minister met ons van mening, dat, als wij die weg zouden opgaan en als de suggestie wordt neergelegd dat het binnen afzienbare tijd kan worden gerealiseerd, dit op zijn beurt ook weer enorm veel onzekerheid en onrust teweeg brengt? Bedrijven hebben veel geïnvesteerd op basis van een systeem dat al vele jaren wordt gehanteerd. Ik kan mij dus niet voorstellen dat de minister de mening van de heer Waalkens zou delen dat dit op korte termijn ook realistisch zou zijn.

Minister **Veerman**: In het AO hebben wij daar zo over gesproken, dat de verwachting is dat op langere termijn het systeem van de historische gebonden bedrijfstoelagen in discussie zal komen, en dat wij de tussenliggende tijd ± wij voeren dit systeem pas in 2006 in ± zullen gebruiken om te bezien wat de herverdelingseffecten, maar ook andere voor- en nadelen zijn van een zogenaamde "flat rate", die geleidelijk kan worden ingevoerd. Dat is het dynamisch-hybridische systeem. Ik ben dus nog niet zover. Ik kan het niet genoeg overzien. Ik

wijs op enorme herverdelingsconsequenties. Ik ben het dus eens met de heer Waalkens dat wij dit moeten onderzoeken, maar ik ben het niet met hem eens als hij zegt: wij gaan het ook invoeren, want het is onvermijdelijk en dan gaan wij bovendien alvast in stappen beslissen.

De heer **Waalkens** (PvdA): De motie is op dit punt wel helder. In de eerste overweging staat dat het niet aangaat om de effecten van de herverdeling niet geleidelijk en eerlijk te laten verlopen. In die zin denk ik dat wij redelijk in elkaars verlengde zitten met de redenering. Aan de andere kant is het zo dat de stelligheid in de motie ook voortvloeit uit de stelligheid in uw brief, waarin u schrijft dat het absoluut ondenkbaar zal zijn dat wij niet vanaf 2007 het systeem dat wij nu optuigen, op de schop nemen. Deze motie is een aansporing om helderheid te verschaffen over de stappen die worden gezet en over de stappen die het kabinet wil zetten om de herverdeling, die er toch zit aan te komen, te agenderen.

Minister **Veerman**: Aansporingen heb ik niet nodig. Het is volstrekt duidelijk dat het denken over de wijze waarop wij met dit systeem van inkomenstoelagen verder gaan, aan de orde is. In de motie staat dat historische referentie op termijn niet meer is te rechtvaardigen. Dat is een politiek oordeel en daar ben ik niet aan toe. Bovendien zal die rechtvaardiging binnen enkele jaren moeten worden losgelaten. Dat zijn dingen die mij te ver gaan. Inhoudelijk staan wij niet ver van elkaar af en aansporing heb ik niet nodig, mijnheer Waalkens. Ik heb u gezegd op welke wijze ik in de komende maanden van gedachten wil wisselen over de consequenties van dit systeem en de voortgang daarin.

De heer **Waalkens** (PvdA): Wij beogen met deze motie een stappenplan te krijgen en helderheid over de agenda voor de komende periode. Wil de minister toezeggen ons deze helderheid te geven?

Minister **Veerman**: Voorzitter. Ik heb net gezegd dat ik in het najaar een notitie naar de Kamer wil sturen en dat wij op basis daarvan een debat kunnen houden over de ins en outs van een eventueel ander systeem, de

Veerman

effecten daarvan en de invoering-smogelijkheden. Op dit moment leg ik mij echter niet vast op de invoering van een dergelijk systeem of op de vorm. Als de heer Waalkens bij zijn motie blijft zoals deze nu luidt, dan ontraad ik de aanneming daarvan.

De tweede motie heeft betrekking op het prijsverschil. Ook voor deze motie ontbreekt de sympathie bij mij niet, maar wij moeten een paar dingen in ogenschouw nemen. In de eerste plaats is de biologische landbouw niet de enige vorm van landbouw die aanspraak kan maken op het predikaat duurzaam. De tweede zaak is procedureel van aard. Dit najaar zullen wij de ondersteuningsprogramma's biologische landbouw evalueren. Dat rapport komt beschikbaar in september. Dan hoort daar ook een nieuwe beleidsnota bij van mijn departement. De motie loopt daarop vooruit. Mijn derde punt is een principiële punt. De toeslagen die wij aan de biologische landbouw zouden geven, worden verdisconteerd in de grondprijs. Bij vervreemding van die grond is degene die de grond verwerft dat verschil kwijt, omdat het achterblijft in de productiefactor grond. Dat weten wij sinds Ricardo het ongeveer 170 jaar geleden heeft opgeschreven. Het is dus nog maar zeer de vraag of het een effectief instrument is. Om die reden ontraad ik de aanneming van deze motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, over de ingediende moties donderdag aan het eind van de vergadering te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 19 juni 2004 over de **verkoop agrarische domeingronden**.

De heer **Waalkens** (PvdA): Voorzitter. Wij hebben gesproken over het beleidskader van de verkoop van Rijksbezittingen. Met name de transacties op het gebied van domeingronden en grondbankkavels hebben wij uitvoerig besproken met de staatssecretaris. Deze transacties komen tot stand op basis van de

verhouding van eigenaar, verpachter en pachter. Bij de vaststelling van de verkoopprijs wordt nadrukkelijk en terecht rekening gehouden met de verhouding tussen verpachter en pachter. Het kan echter niet zo zijn dat de staat geen aanspraak kan maken op een excessieve meerwaarde die in een bepaalde periode ontstaat, los van strategische beoordelingen. Op dit punt wil ik een motie indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet bij de vervreemding van domeingronden geen anti-speculatiebeding opneemt;

constaterende dat alle fracties in het algemeen overleg van 19 juni 2003 hierop hebben aangedrongen bij de staatssecretaris en dat de staatssecretaris dit ook heeft toegezegd in het algemeen overleg;

overwegende dat de gronden nu voor een prijs worden verkocht, waarbij rekening gehouden wordt met de huidige relatie tussen pachter en verpachter;

overwegende dat het zeer ongewenst zou zijn indien verkrijgers de grond zouden kopen met speculatieve doeleinden;

van mening dat het niet de bedoeling kan zijn dat een nieuwe eigenaar de (eventuele) meerprijs bij doorverkoop binnen bepaalde tijd zelf behoudt;

overwegende dat niet in alle gevallen kan worden bepaald welke domeingronden in de toekomst strategisch zullen blijken te zijn, zodat terugkoop door de overheid niet altijd aan de orde is;

verzoekt de regering, bij vervreemding binnen 10 jaar van domeingronden in een anti-speculatiebeding op te nemen dat overwinsten naar de overheid terugvloeiën, naast het terugkooprecht door de overheid,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Waalkens.

Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 18 (24490).

Staatssecretaris **Wijn**: Mijnheer de voorzitter. De heer Waalkens heeft een motie ingediend met een strekking waarover wij in het algemeen overleg natuurlijk ook al uitgebreid van gedachten hebben gewisseld. De soort domeingronden die wij voornemens zijn te verkopen, zijn niet-strategische gronden. Het gaat dus om gronden waarvan wij uit hoofde van provinciale streekplannen, gemeentelijke streekplannen, de Ecologische Hoofdstructuur etc., niet verwachten dat zij gebruikt zullen moeten worden voor de strategische doelstelling, althans niet binnen de termijn van tien jaar die de heer Waalkens ook in zijn motie noemt.

Wij zijn vorig jaar al begonnen met het verkopen van eeuwigdurende-erfpachtgronden. Ook daar hebben wij toen een recht van terugkoop bij opgenomen. Wij zijn ook nu voornemens om dat te doen. Dat recht van terugkoop houdt in dat een erfpachter verplicht is om de grond eerst aan de Staat aan te bieden, als hij binnen tien jaar de grond wil doorverkopen. Daarmee heeft de Staat een voorkeursrecht om de grond terug te kopen. De prijs waartegen de Staat die grond mag terugkopen, is de agrarische waarde. Stel dat van een stuk land blijkt dat het zal worden gebruikt voor een stad of een stuk weg, dan is de waarde natuurlijk veel hoger dan de agrarische waarde. Grond waarop een huis staat, is meer waard dan grond waarop gewassen worden verbouwd. De Staat kan dus terugkopen tegen de lagere agrarische waarde. Het voorkeursrecht geldt alleen als de grond moet worden aangewend voor publieke doelstellingen waarvoor een bestemmingswijziging van de grond noodzakelijk is. Er moet dus bij een andere overheidspartij het voornemen bestaan om de grond aan te wenden voor een andere dan een agrarische bestemming. Dat lijkt ons genoeg. Op een redelijke wijze zijn de belangen van de Staat gewaarborgd, als die kan terugkopen bij een dergelijke bestemmingswijziging.

Uit de motie van de heer Waalkens begrijp ik dat hij twee zaken tegelijkertijd wil. Hij wil dat